

14. navadna nedelja

Pirniče, 7. 7. 2019

»Ignacij Knoblehar – izziv tudi za danes?«

Dragi bratje in sestre

Danes mineva natanko 200 let, kar se je v Škocjanu pri Novem mestu rodil Ignacij Knoblehar. Eden velikih Slovencev, ki mu svet priznava mesto med najpomembnejšimi raziskovalci Črne celine, Afrike, Slovenci pa o njem ne vemo - bodimo iskreni - skoraj ničesar. Tisti, ki ste letos redno hodili k šmarnicam, ga morda poznate že nekoliko bolje, za druge pa naj vsaj okvirno orišem njegov življenje.

Navdušen nad zgledom rojaka Friderika Barage, se je tudi sam odločil postati misijonar. Po študiju v Rimu ga je kongregacija za oznanjevanje vere skupaj s še nekaj drugimi misijonarji poslala v Sudan, da bi tam začel z ustanavljanjem novega misijona med domorodci, ki Kristusa še niso poznali.

Ko danes iz skoraj dvestoletne razdalje ocenjujemo motive, zakaj so se misijonarji sploh podali na tvegano pot, jih nekako lahko povzamemo v tri ključne nagibe: evangelizacija, humanitarna dejavnost in raziskovanje.

Nobenega dvoma ni, da je bil prvi in najpomembnejši motiv Knobleharjevega delovanja evangelizacija. Skladno s prepričanjem tistega časa, je pogane pred peklenskim pogubljenjem lahko rešil le krst ter sprejetje evangelijskega sporočila. Povsem zadosten razlog za vnetega misijonarja, da se, čeprav s tem tvega svoje življenje, poda na pot. Čeprav drži - in tu moramo biti tudi samokritični - da so se na te plemenite cilje kaj hitro prilepili še drugi interesi: od ekonomskih do političnih. Tudi v primeru sudanskih misijonarjev politika ni stala križem rok. Avstrija se je s Knobleharjem nadejala okrepitve svoje vloge v vzhodni Afriki, medtem ko so Angleži dejavnosti misijonarjev močno nasprotovali, saj so jim bili ambiciozni misijonarji s Knobleharjem na čelu, resna ovira v načrtih njihove kolonialne politike. A kakorkoli že: niti najmanjše pravice nimamo dvomiti, da je bil najmočnejši motiv za vsa misijonska prizadevanja Knobleharjeve ekipe čista in plemenita skrb za rešitev duše afriškega človeka.

Drugi dve Knobleharjevi dejavnosti - humanitarna in raziskovalna - sta bili prvi nedvomno podrejeni. Trgovina s sužnji, s katero se je srečal v Kartumu, je bila ena njegovih najbolj bolečih izkušenj in hkrati eden njegovih največjih izzivov. Sužnjev v Evropo takrat niso več prodajali: večina od 40 do 60.000 ljudi, ki so jih letno preprodali v Kartumu je bila namenjena v Egipt, Abesinijo in na

Arabski polotok. Spričo tako ponižujočega ravnanja z ljudmi, Knobleharju preprosto ni ostalo drugega, kot da boj proti tej zlorabi začne s kupovanjem sužnjev na trgu ter njihovo vzgojo, ki bo s časoma ob ugodnih okoliščinah pripeljala do prepovedi te zlorabe. Danes se zgodovinarji strinjajo, da so tudi njegova prizadevanja dejansko pripomogla k odpravi trgovine z ljudmi.

Vendar se Knobleharjeva humanitarna dejavnost tu ne konča: med študijem v Rimu si je pridobil tudi nekaj medicinskega znanja, ki ga je s pridom uporabljal pri srečevanju z bolniki: tako domačini, kot sobrati misijonarji.

Poseben izziv je bilo misijonarjem tudi pridobivanje hrane za domačine, ki so ob času neugodnih vremenskih razmer dobesedno umirali od lakote. Humanitarna razsežnost njihovih prizadevanja je bila tako nedvomno ena pomembnejših.

Zanimivo je, da je med vsemi Knobleharjevimi dejavnostmi še najbolj poznana in priznana raziskovalna dejavnost, ki pa se v njegovem življenjepisu sicer ne zdi na prvem mestu. Vsa geografska odkritja, ki so mu nenazadnje prinesla svetovno slavo in članstvo med najuglednejšimi raziskovalci črne celine, so bila bolj ali manj dosežena iz pastoralnih, evangelizacijskih razlogov. Če je po beli reki napredoval dlje, kot pred njim katerikoli drug beli raziskovalec, to v prvi vrsti ni bilo zaradi znanstvene radovednosti pač pa zato, ker je iskal primerne lokacije za svojo pastoralno dejavnost. Skratka: bolj kot ambicija - čeprav tega povsem tudi ne moremo odpisati - ga je gnala skrb za duše.

Čemu, bratje in sestre, to razmišljanje? Zato, da bi si ob Knobleharjevem zgledu tudi mi zastavili vprašanje, kaj žene nas. Ali drugače: Kako mi odgovarjamo na izzive sodobnega časa?

Evangelizacijska dejavnost ima danes nekoliko drugačne poudarke. Čeprav ostaja dejstvo, da so tudi zunanji misijoni še potrebni, ne smemo spregledati, da danes evangelizacijo v resnici potrebuje Evropa. In to v smislu utrjevanja vrednot, ki so nas toliko stoletij ohranjale pri življenju. Spričo vse intenzivnejšega osvajanja evropskega kulturnega okolja s strani ljudstev, ki med nas - bodisi kot begunci, bodisi kot ekonomski migranti - prihajajo iz povsem drugačnega sveta, je potreba po utrjevanju naše istovetnosti čedalje bolj pereča. Multikulturnost, o kateri se danes pogosto govori, ni v tem, da se ljudje iz nekakšnega kvazi-spoštovanja do prišlekov odrečejo svoji kulturi in istovetnosti. Prej obratno: resničen dialog in sožitje sta mogoča le tam, kjer se ljudje zelo dobro zavedajo svoje identitete, so nanjo ponosni in jo znajo zagovarjati; hkrati pa dopuščajo, da je človek ob njih drugačen, in da - dokler to ni moteče za skupno okolje - živi, kot mu narekujejo njegova kultura in vera. Če bo Evropa pozabila od kod prihaja, če se bo odrekla svojim vrednotam, jo bo kaj kmalu preplavila civilizacija, ki je na svoje izvore ponosna in širjenje svoje kulture (in vere) razume

kot svoje sveto poslanstvo. Dejstvo, da se Evropa sramuje svojih korenin - znano je, da krščanstvo v ustavni listini Evropske unije ni smelo biti omenjeno - ne vliva optimizma.

Kaj pa humanitarna dejavnost? Gledano s površnimi očmi, je Evropa nekako poskrbela za svoje uboge. Pa to drži? Konec leta 2012, torej še pred emigrantskim valom, je bilo v medijih moč zaslediti novico, da Mednarodna organizacija dela ocenjuje, da je v Evropski uniji vsaj 880.000 žrtev prisilnega dela in prisilnega spolnega izkoriščanja. Če se o trgovini z ljudmi ne govori in piše, še ni rečeno, da je ni. Zakonodaja sicer obstaja, a je vse prepogosto le mrtva črka na papirju. Marsikje drugod po svetu pa še to ne. Kaj je narobe z nami, da tako radi pozabimo na človekovo dostojanstvo? Dokler se to ne dotika naših koristi ga imamo polna usta, potem pa kar naenkrat pozabimo nanj. Ne. Prizadevanja za ohranjanje dostojanstva slehernega človeka, niso danes nič manj potrebna kot v Knobleharjevih dneh. Težava je v tem, da se na krivice vse prehitro navadimo in nas s časom nehajo boleti. A to še zdaleč ni rešitev.

Podatki Združenih narodov kažejo, da se je lakota v svetu lani povečala že četrto leto zapored. Vsak deveti človek je nedohranjen. Mar niso to realni izzivi našega časa?

Za konec razmišljanja si oglejmo še tretjo od Knobleharjevih dejavnosti, ki tudi danes med nami ne sme ostati brez odmeva. Vse od nastanka naše vrste, je v človeka položena radovednost, ki ga žene vedno naprej, vedno višje. Raziskovalna dejavnost je naš specifikum in višjo stopnjo ko dosežemo, več je pred nami novih vprašanj. Ključno je, kaj nas za to dejavnost motivira. Če je znanost podrejena zgolj ekonomskim razlogom, bo razvoj le-te šel v napačno smer; in na določenih področjih predaleč. Raziskovalna dejavnost, znanost ne sme in ne more biti sama sebi namen, ampak mora služiti človeku, njegovi varnosti in večji svobodi. Skratka: znanost mora človeka počlovečevati. V njem buditi skrite darove in plemenititi njegovo življenje. In kar je morda najpomembnejše: zaustaviti se, ko spozna, da tem ciljem ne sledi več in da so se v njeno ozadje prerinili interesi, ki zdravemu napredku prej škodujejo, kot pa koristijo. Resnična znanost mora biti v službi človeštva in ne izbranih posameznikov.

Bratje in sestre. Ko si danes pred oči postavljamo zgled misijonarja Ignacija Knobleharja, nas mora ta vznemirjati in izzivati. Kot se je on pogumno, modro in vztrajno srečeval z izzivi svojega poslanstva, smo se dolžni tudi mi odzivati na težave, ki jih življenje postavlja pred nas. Ni nam treba v Afriko, saj že razmere pred našim pragom pogosto niso take, kot bi si jih želeli. Prav pa je, da si tega moža, po telesu morda šibkega, po duhu in velikodušnosti pa velikana, postavimo za zgled in skupaj z njim storimo vse, kar je v naših močeh, da bi svet po naših prizadevanjih zasijal v, vsaj za odtenek, svetlejši barvi. Amen.